

גוט שבת

Gut Sábész

21. évfolyam 9. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 15:57 • א' כסלו תשע"ט • 2018. 11. 9. • פרשת תולדות • Szombat kimenetele: 17:03

A történet tanulsága a folytonosság

Két zsidó kisfiú áll egy színpadon: Mendel Klein és Oberlander Hers Méir. Ötezer szempár szegeződik rájuk. A két kisfiú egy harmadik gyerekről mesél – egy Móse nevű zsidó kisfiúról, aki több, mint egy fél évszázaddal előttük született Bécsben, aki a szüleivel az utolsó pillanatban menekült meg Hitler pusztító tervei elől. Egy fiúról, aki Amerikában új életet kezdett a későbbi lubavicsi Rebbe, Menáchem Mendel Schneerson a szárnyai alatt. Ez a fiú, amikor a Rebbéről beszél, úgy emlékszik vissza rá, mint egy atyai mentorra, aki reményt és hitet adott az összeomló Európából menekülő fiataloknak.

A két fiú a színpadon folyékony angolsággal egy fiatal magyar zsidó lányról is mesél, akit egy nem-zsidó asszony bűjtatott Budapesten a holokauszt idején. A fiatal lány, Henja Jehudisz

1950-ben szüleivel Amerikába emigrált. Móse és Henja Jehudisz összeházasodtak és a pár év múlva fantasztikus kalandba vágta bele: visszatértek Európába és a lubavicsi Rebbe küldötteiként Milánóban telepedtek le. Míg ők hat évtizede szolgálják a milánói közösséget, addig gyermekeik és unokáik a világ számtalan pontján telepedve a Rebbe slíachjaiként élnek családjaikkal. „A fiam Moszkvában, a lányom Magyarországon ... mindazokon a helyeken, ahol ők vannak, azt teszik, amit Hitler el akart törölni” – mondja a fiúk háta mögött felvillanó videóban az immár meglett korú Móse, aki ma már sokszoros dédnagypapa. Miközben beszél, az ősz szakállú idős férfi, sorra szeretettel megérinti a bekeretezett családi fotókat

„Hogy mi a történet tanul-

sága? Maga a folytonosság” – mondja Hers Méir. Hiszen ők ketten, az ifjú lubavicsi küldöttek Moszkvából és Budapestről nem mások, mint a kis Móse, vagyis Mose Lázár milánói fő-rabbi unokái. „Hitler, töröltessék el a neve, a nagyimat bujkálásra kényszerítette Budapesten. Ma én büszkén folytatom a Rebbe munkáját, megérintve minden zsidó lelket ugyanebben a városban...” – ezekkel a szavakkal zárja az egyik fiú a bemutatójukat.

És dörgő taps közepette Mose Lázár rabbi a színpadra lép. A nézőtérben ötezer ember ül – az 5779. évi lubavicsi küldött-találkozó rabbi résztvevői és meghívott vendégeik.

A Rebbe küldötteinek ezrei teljesítenek szolgálatot világszerte, ahogyan Lázár rabbi, gyermekei és unokái is teszik, hogy támogassák a zsidó életet.

Az én Hanukám fotópályázat

Az EMIH fotópályázatot hirdet, melynek fővédnöke Benda Iván fotóművész.

A pályázat célja, hogy a fotók segítségével megmutassuk a Hanuka szépségét, a fény és a csoda fontosságát a zsidó vallásban.

A pályázat első helyezettje 70000 Ft értékű repülőjegyvouchert nyer az El Al Izraeli Légitársaság jóvoltából, a második helyezett egy Mádi hétvégét kap ajándékba, a harmadik legtöbb szavazatot elért pályázó pedig két főre szóló vacsora-vouchert kap a Carmel Kóser Étterem felajánlása révén.

A pályázat részletei a www.zsido.com oldalon találhatóak meg.

Közös erővel minden lehetséges!

Október 17-én gyűjtést indított a Cedek egy éberkómás kisfiú és anyukája megsegítése céljából. A kitűzött 150 ezer forintot a közösség mindössze egy hét alatt össze is gyűjtötte, aminek hála a család be tudott költözni végre a saját otthonába. Az összegyűjtött pénzből ki tudták fizetni a falfestést, ami szükséges volt ahhoz, hogy a ház lakhatóvá váljon. A család és a Szeretetszolgálat közösen köszönték meg a szervezet honlapján az adakozók segítő-készségét.

Mose Lázár rabbi vejeivel: Oberlander Báruch rabbival, Yanky Klein rabbival és unokáival, Oberlander Hers Méirrel és Mendel Kleinnel

Hetiszakasz

Egy kicsalt atyai áldás

Szakaszunkban – *Toldot* (1Mózes 25:19–28:9.) – Jákob és Ézsau felcseperedéséről olvassunk, valamint arról, miként vette meg Jákob az elsőszülöttséget egy tál lencséért, és hogyan csalta ki – anyja segítségével – az atyai áldást, ami eredetileg Ézsauak járt volna. Közben Izsák és Rivká a

filiszteusok földjén hasonló megpróbáltatáson mennek keresztül, mint annak idején Ábrahám és Sára. A szakasz végén Jákob elindul nagybátyjához, Lábánhoz Mezopotámiába, hogy lányai közül feleséget válasszon magának, és egyben eltűnjön egy időre a bosszút forraló Ézsau elől.

Zsidó híradó

Magyar vezetéssel veszi fel a harcot az antiszemitizmus ellen az EU

Az európai zsidóság helyzetével foglalkozó brüsszeli konferencián a Tett és Védelem Alapítványt (TEV) alapító Köves Slomó rabbi bejelentette egy európai szintű szervezet létrehozását, amely az erősödő európai antiszemitizmussal szembeni fellépéshez nyújt hatékony segítséget.

Az új szervezet a zsidó közösségek saját erőforrásából a magyar kormány támogató partnerségével jön létre. A rabbi „történelminek” nevezte ezt a magyar és az európai zsidó közösségek, valamint az Izrael Állam melletti nyílt kiállítás szempontjából, és egyben felhívta az EU többi tagállamának kormányát, mihamarabb hasonló elkötelezettséggel csatlakozzanak a kezdeményezéshez.

Bodnár Dániel, a TEV elnöke elmondta, a nemzetközi szervezet az EU 28 tagországban végez majd rendszeres közéleti antiszemitizmus

monitoring tevékenységet és társadalmi előítéletesség kutatásokat, beleértve a török és arab nyelvű média és közösségi média figyelését. Emellett jogalkotói javaslatokat fogalmaz meg és jogi tanácsadást végez, valamint a meglévő európai oktatási rendszerekhez illeszthető ismeretterjesztő és érzékenyítő programokat fejleszt. Tevékenységét brüsszeli székhellyel és három európai regionális központban szervezett irodában végzi.

Szalai Kálmán, a TEV titkára elmondta: létrejövő szervezet a Tett és Védelem Alapítvány Európában egyedülálló módon kialakított működési modelljére és bevált gyakorlataira épül.

A valódi örökös

Amikor Jákob Ézsau eszén túljárva megszerezte az elsőszülöttné járó atyai áldást, Ézsau magán kívül volt. Éveken át várta, hogy megkapja ezt az áldást sőt, évtizedekig tette a példás, vallásos életet, hogy apja higgyen neki, s az áldásával tüntesse ki. Teljesen maga alatt volt, amikor arra ébredt, hogy éppen őt, a rátermett vadászt szedte rá ilyen csúnyán álmodozó „jófiú” öccse.

Figyelemre méltó, hogy ez a gyilkos, nőket erőszakoló gonosztevő milyen ambiciózusnak bizonyult, amikor apjának, egy cádiknak az áldását kellett megszereznie. Ézsau nem remélhetett nagy örökséget, tekintve hogy apja, Izsák is már egy vak öregemberré lett akkora, aki áldásán kívül nem igen tudott bármit is ráhagyni. Tekintve azonban, hogy Ézsau Ábrahámnak és Izsáknak a házából származott, azzal pontosan tisztában volt, hogy egy cádik áldásában részesülni felbecsülhetetlen értéket jelent. Ézsau zsidó anyától született, így a zsidó lélek mindazon tulajdonságával is rendelkezett, hogy komoly, erős hite volt Istenben. Lelkének ezen vonása azonban a mindennapi élet

tetteiben már nem tudott megnyilvánulni. Ösztönösen ugyan tudta, mi a helyes, a szükséges erőfeszítéseket azonban ahhoz, hogy egy erkölcsös, spiritualitásában gazdag életet éljen, sosem akarta meghozni.

Az isteni gondviselés végül úgy rendezte, hogy Jákob részesült apjuk áldásában, aki nem csak lelkében, de tetteiben is hívó zsidó volt. Ő tudta, hogy csupán hite által nem képes beteljesíteni az istenség világi feltárását, ahhoz tettek kellenek, mégpedig a Tóra tanulásán és a benne foglalt parancsolatok megcselekvésén keresztül.

Ézsau dilemmája legtöbbünknek ismerős. Sokszor úgy tűnik, hogy tudjuk, mi a helyes, csak a szükséges akaraterőnek vagyunk híján, hogy ezt a tudást a hétköznapi gyakorlatába is átültessük.

Ézsau kudarca azt tanítja számunkra, hogy Isten áldásában csakis kitartó, kemény munka, valamint a Tóra és a micvák megtartása által érdemesülhetünk.

Kovács Jichak rabbinövendék cikke Naftali Silberberg írása nyomán

Imaidők a következő hétre:

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga

(VI., Vasvári Pál u. 5.)

Vasárnap-péntek: 8.00 Reggeli ima

Vasárnap-csütörtök:

16.00 Délutáni-esti ima (a Keren Or-ban)

Péntek: 13.00 Minchá délutáni ima (a Keren Or-ban)

18.00 *Kábálát Sábát*

Szombat:

10.00 Reggeli ima (a Keren Or-ban)

Óbudai Zsinagóga

(III., Lajos utca 163.)

Hétfő-péntek (munkanapokon):

6.30 Reggeli ima

Péntek: 18.00 Tanulás

18.30 *Kábálát Sábát*, majd *Kidus*

Szombat: 9.15 Hetiszakasz

a kabbala tükrében

10.00 Reggeli ima, majd *Kidus*

Budavári Zsinagóga

(I., Táncsics M. u. 26.)

Péntek: 18.00 Tanulás

19.00 Szombatfogadás

Szombat:

9.30 Reggeli tanulás

(zsidó misztika);

10.00 Reggeli ima

Velem és a Rebbével történt

Az arrogancia csak bukáshoz vezethet

Dr. Harold Serebro a nevem. Dél-Afrikában születtem és nevelkedtem. A Wits Egyetemen szereztem orvosi diplomát 1961-ben. Ezt követően az Egyesült Államokban és Kanadában képeztem magam tovább, majd visszatértem Dél-Afrikába, ahol gasztroenterológusként praktizáltam.

A johannesburgi Oxford Zsinagógában Nachman Bernhard volt a rabbi, és jó barátságba kerültem vele. Egy nap, valamikor a nyolcvanas évek elején, egyszer csak megjelent a rendelőmben egy nagy kupac röntgenfelvétellel a kezében. Szólt a nővéreknek, hogy azonnal beszélni akar velem, mert súlyos helyzetéről van szó. Rendkívül elfoglalt voltam azon a napon, de biztos voltam benne, hogy a rabbi komolyan beszél, ezért azonnal fogadtam.

Elmondta, hogy miről van szó: a közösség egyik tagja, egy idős hölgy nagyon megbetegedett. A röntgenfelvételek kimutatták, hogy azonnali operációra van szüksége. A rabbi azonban felvette a kapcsolatot a Lubavicsi Rebbével, aki arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem szabad megműteni a beteget.

„Pontosan mit szeretnél tőlem?” – kérdeztem a barátomat. „Nézd meg a röntgenfelvételeket!” – válaszolta.

Itt fontos megjegyezni, hogy abban az időben még nem volt MRI-berendezés, ultrahang és sok más modern eszköz sem. A röntgenfelvételek ezért különösen nagy szerepet játszottak a diagnózis felállításánál, főként, amikor kontrasztanyagot juttatnak a véráramba és úgy vizsgálták a veseműködést. Megnéztem tehát a felvételeket, melyekből egyértelműen kitűnt, hogy a

páciensnek egy jól körülhatárolható, méretes daganat fejlődött ki a veséjében.

„Ezeket a felvételeket küldted el a Rebbének is? Mert itt jól látható, hogy rákkal van dolgunk.” – mondtam Bernhard rabbinak. „Igen, de a Rebbe azt mondta, hogy nem operálhatják meg az asszonyt” – felelte. „Itt azonban egy komoly tumor van. Te rabbi vagy, nem orvos. Nem befolyásolhatod egy beteg ellátását. A hölgyet azonnal meg kell műteni!” – mondtam.

Dr. Harold Serebro 2014 augusztusában adta az interjút Johannesburgban.

„Bizonyára komoly oka van annak, hogy a Rebbe ennyire az operáció ellen foglalt állást” – erősködött Bernhard rabbi.

Ekkor már elég ideges voltam. A váróterem tele volt betegekkel, és nagyon le voltam maradva a munkával. A rák egyértelműen látszott, és nagyon irritált, hogy valaki, aki nem orvos, azt hajtogatja, hogy nem szabad a páciens megműteni, pedig világos, hogy épp erre lenne szüksége. Ezzel együtt azt mondtam, hogy még egyszer átnézem a leleteket. Ahogy ismét átlapoztam a röntgenfelvételeket, feltűnt, hogy mindegyik alján ott áll a

beteg neve: Mrs. Fendanoma. „Rabbi, te mióta foglalkozol nem zsidókkal? Biztos, hogy Mrs. Fendanoma zsidó?” – kérdeztem. „Nem tudom, miről beszélsz. Én Mrs. Levine ügyében jöttem” – felelte.

„Nézd, a felvételeken Mrs. Fendanoma neve szerepel, a radiológus jelentésében viszont Mrs. Levine-t írják. Fel kell hívnom a kórházat, hogy megtudjam, mi történt” – mondtam.

„Azon a bizonyos napon hány röntgenes vesevizsgálatot

mentett meg. Megmentette Mrs. Levine-t egy felesleges operációtól, Mrs. Fendanoma életét megmenthetik egy gyors műtéttel, ön pedig megmenekült egy súlyos bírósági eljárástól” – mondtam a radiológusnak.

Végül Mrs. Levine-t nem műtötték meg, hiszen nem is volt szüksége műtétre. Egy sokkal enyhébb problémája volt, melyből könnyen ki tudták gyógyítani, és hamarosan teljesen felépült. A felesleges operáció viszont hatalmas kockázatot jelentett volna az ő korában, így a Rebbe tanácsa életbevágó fontosságú volt.

Az eset után elképedve állapítottuk meg Bernhard rabbival, hogy a Rebbe több ezer kilométer távolságból, orvosi végzettség nélkül képes volt megállapítani, hogy Mrs. Levine-nak semmi szüksége a beavatkozásra.

Az ezt követő években gyakran beszélünk a történetekről Bernhard rabbival, amikor találkoztunk szombatoként és különböző zsidó ünnepeken. A legfontosabb tanulság az volt a számomra, hogy mindenki véleményére oda kell figyelni, mert az arrogancia csak bukáshoz vezethet. Eleinte idegesített az ügy, a végén pedig nem találtam szavakat. Az eset mély nyomot hagyott bennem, és emiatt kezdem el a Rebbe írásait tanulmányozni. Bár sohasem találkoztam vele, bölcsessége nagy hatást gyakorolt rám.

Dr. Harold Serebro

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Oltásellenesség és háláchá: szabad-e kihagyni egy védőoltást?

Kérdés: Az Újpesti Önkormányzat egy hozzájuk forduló kiskorú kötelező oltásának kapcsán kereste meg Oberlander Báruch rabbit, a Budapesti Ortodox Rabinátus vezetőjét: „mivel a gyermek vallási okokra hivatkozva megtagadta a kötelező Hepatitis B (1) illetve a Hepatitis B (2) védőoltások beadását. Kérem szíves tájékoztatását arról, hogy milyen módon tudná az iskola beszerezni a kóser oltóanyagot, tekintettel arra, hogy a gyermek ezt írásban kérelmezte.”

Válasz

Szomorú aktualitást ad a kérdésnek, hogy Izraelben a gyermekek beoltatását megtagadók miatt nagy kanyarójárvány van. Miután a múlt héten egy másfél éves kislány belehalt az oltással megelőzhető kórba, az izraeli parlament egy, a magyar törvényekhez egyébként nagyon hasonló szabályozást készít elő, ami lehetővé teszi a szigorúbb fellépést a kötelező oltásokat elutasító szülőkkel szemben.

Nem csak szabad, kötelező is

A legtöbb rabbi nemhogy megengedi, de egyenesen vallási kötelezettségnek tartja az oltást. Ennek két oka van: egyrészt az, hogy vigyáznunk kell a saját egészségünkre, másrészt az, hogy mások elől el kell háritanunk a veszélyt.

Mindkét előírás tórai parancsolat. „Csak őrizkedjél és őrizd nagyon a te lelkedet... De őrizkedjetek nagyon lelketek...” (5Mózes 4:9., 15.) – a talmudi bölcsék szerint (Bráhot 32b.) ez a fél

mondat az egészségünk megőrzésének kötelezettségére vonatkozik. Ugyanígy bibliai előírás, hogy eltávolítsunk mindent, ami veszélyforrás lehet, ahogy írva van: „Ha új házat építesz, csinálj korlátot tetődre, hogy ne hozz vérbűnt házadba, ha valaki leesik arról.” (5Mózes 22:8.)

A Sulchán áruch (JD 116:5. RöMÁ, CM 427. fejezet) nemcsak azt írja elő, hogy az ember vigyázzon magára, hanem azt is, hogy „jobban kell figyelni veszély esetében, mint egy tiltás esetében, és jobban kell őrizkedni egy olyan helyzettől, ami talán veszélyes lehet, mint olyantól, ami talán tilos lehet... El kell menekülni egy olyan városból, ahol járvány van... Aki vigyáz a lelkére, az tartsa magát távol a veszélytől, ne támaszkodjon csodára és ne vállalja fel a veszélyt.”

Társadalmi felelősségvállalás

Ezekből az előírásokból azt is megtanuljuk, hogy az embernek a társadalom egészségére is vigyáznia kell. Ez kapcsolódik ahhoz az íráshoz: „Ne állj tétlenül a felebarátod vérénél!” (3Mózes 19:16.), amiből a Talmud szerint (Szánhedrin 73a.) azt tanuljuk, hogy ha

látjuk, hogy valaki fuldoklik, rablók vagy vadállatok támadnak rá, akkor kötelező megmenteni.

Sőt, a törvényhozók (SZMÁ a SÁ CM-hoz 426:2.) még azt is idézik a Jeruzsálemi Talmudból (lásd Trumot 8:10.), hogy az embernek kötelező felvállalni egy esetleges veszélyt azért, hogy mást meg-

járványoktól és fertőző betegségektől (lásd *uo.* 752. oldal végén).

Hoffmann Dávid Cvi (1843–1921) magyar származású berlini rabbi egy másik eset kapcsán a gyerekek egészséghez való jogát említi: „a szülőknek nincs joguk bármilyen egészségügyi veszélynek kitenni a saját gyerekeiket” (Mölaméd löhoil responsum 2. kötet 104. fejezet végén).

Kóser-e a védőoltások?

A kóser-ság szabályai olyan dolgokra vonatkoznak, amiknek az a rendeltetése, hogy élelmiszerként elfogyassunk. Az olyan gyógyszerek – így például az oltóanyagok –, amiket nem szájon át kell bevenni, egyáltalán nem esnek a kóser-sági szabályok elbírálása alá (Maimonidész, A tiltott ételek szabályai 14:3.; Szridé és responsum JD 32. fejezet eleje). Sőt, a legtöbb betegség esetében még azok a szájon át bevett gyógyszerek is bevehetőek, melyek nem kóser alapanyagokból készülnek (lásd erről az Egység 92. számban megjelent írásomat 19. oldalon).

A fentiek értelmében mindent meg kell tennünk, amit tudunk a magunk, gyermekeink és környezetünk egészségének megóvásáért. Ez pedig egyértelművé teszi, hogy a védőoltásokat – különös tekintettel az államilag kötelező oltásokra – beadassuk gyermekeinknek.

mentsen egy biztos vészhelyzettől. Bár az, hogy mennyi veszélyt kell felvállalni, nem egyértelmű (lásd *Encyclopedia of Medicine and Jewish Law* [héber] 5. kötet 736–737., 754–762. oldal), az biztos, hogy az oltásokat még akkor is vállalnunk kell, ha van is egy minimális veszélye a mellékhatások miatt. Ez ugyanis egy esetleges és mindenképpen kisebb veszély, mint amit az oltással biztosan ki lehet védeni mind az oltott ember, mind a társadalom számára. Sőt, egyes vélemények szerint a hatóságoknak joga van a szülők akarata ellenére beoltani egy gyermeket, hogy ezzel az állami társadalmat megvédjék

Irodalom: Assia folyóirat 87-88. szám 5–14., 14–27. oldal; Edward Reichman : „Halachic Aspects of Vaccination” in: *Jewish Action*, Winter 2008; J. David Bleich rabbi: *Contemporary Halakhic Problems* 7. kötet 15. fejezet; *Hakirah* 13. szám 185–212. oldal.

Oberlander Báruch

(A témával az Egység magazin hanukai számában bővebben is foglalkozunk.)

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsido.com / info@zsido.com
Felelős kiadó: **Oberlander Báruch rabbi**
Főszerkesztő: **Steiner Zsófia**

A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: **Golubovics Martina,**
Dénes Anna, Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: **Juhász Valéria**
ISSN 1416-4604

